

палить, а з вакзалів зробить руські церковки-школи. Оставить треба тільки дві дороги: на Волочиск та на Ейдкунен, а других щоб не було: ні до Варшави, ні до Лодзі, бо усе наше лихо з тій проклятій (sic) Варшави прийшло" (стор. 52).

Отак розказав діло наш історик з кужелем. Тільки шкода: не послухають його „руські чиновники“. Вони бо „ходять, заплющивши очі, понадувались, як индики, ні на кого й не дивляться, а тільки гудуть: „це не наше діло! нам усе рівно: чи поляк, чи жид, чи рускій—все одно. Ми ніяких „особыхъ русскихъ“ не знаєм! Ідїть, кажуть, собі у присутствіе або у правленіе, там і подавайте бумагу за номером входящим, як маєте яке діло настояще, а нам ніяких ваших руських ділов та секретів не треба“ (стор. 49). Отак як бачите!.. Що ж робити бабі Палажці з такими „руськими чиновниками?“ О, вона знайшла раду й викладає її вже не прозою, а віршем:

За Русь та за віру,
Хлопці, швидче йдем!
Ворогам тим лютим
Смерть ми понесем!
Православну віру
Будем рятувать,
За Цари й за Русь
Будем всі стоять!
Нехай ях мордує (?),
Жиди верещать—
Ідем ми їх бити
Ідем усмирять

і т. д. (стор. 162).

Така „програма“ червоною ниткою проходить через усю книжку баби Палажки і вона не тільки власною головою в прозі та віршем її викладає, а кличе на підмогу... Шевченка та народні думи! З „Гайдамаків“ та інших поезій вона понасмикувала батальних картин, повиклидала заклики до братерства, обмостила віршами „собственного сочиненія“ і блюзницьким, святокрадним способом думає надати вищий авторитет своєму кривавому ділові! Тут не кужелем вже пахне, а потоками крові та огидною наругою над великим страдником, що власними муками зміцнив оті ідеї братерства, які сяють у його творах. Не помилювала його лиходійна рука баби Палажки, що закинула кужеля й виступає в ролі історика та політика...

Час од часу виходять з українських сфер отакі людозненависні голоси. Пам'я-

таю, що на початку 1905 р. обізвався був якийсь „бывшій исправникъ, нынѣ помѣщикъ изъ дворянъ“, що запропонував був у „Гражданинѣ“ кн. Мецгерського за скасування утисків над українським словом одплатити „идейною боротьбою съ гидрою крамолы“. Потім через рік появилася людозненависна „Правда объ украинфильствѣ“ д. Демченка. Тепер до тієї невеличкої, але чесної компанії прилучилася ще д. Забужна. І треба честь їй віддати, людожерством вона переважила своїх попередників—може через те, що намагається писати по-просту, для несвідомих людей, і через те мусить вульгаризувати свої думки й говорити не криючись за словами,—кривавого туману тут більше, ніж де инде, виключаючи хіба видання „союза русского народа“. Певна річ, оці зайшли гості, що зрідка зазирають до нас, ні здобути великого впливу не можуть, ні навіть забруднити наше письменство своїм присусіживанням до української справи. Але вони разом з тим повинні нагадувати нам, яка велика небезпека стояла б перед нашим письменством, як би воно хоч на ступінь один ухилилося від свого звичайного шляху—чистого та щирого демократизму й широкої гуманності. І щоб цього не попустити, ми власною рукою мусимо відкидати від себе непроханих гостей і показувати, що їм серед нас нема й не може бути місця. Нехай зразу йдуть собі до „йогомена Виталія, отця Ілюдора і других ченців, благослови Господи їх усердіе“, як зичить їм авторка „Рідної землі“, пашекувата баба Палажка Солов'їха. Відповідно до обставин часу вона проіняла кужель на перо й орудує ним наперекір усім традиціям нашого письменства. Виривати у таких баб з рук перо—це наша повинність,—повинність тих, хто пам'ятає традиції й заслуги українства, як гуманитарної та демократичної течії.

Благословіть же бабі Палажці скоропостижно вмерти—певна річ, моральною смертю...

Сергій Єфремов.